

Fiets je vrij... 'op die fiets!'

Een voorbeeld van een project waar leerlingen leren fietsen

Op basisschool De Lepelaar was de feestelijke afsluiting het resultaat van een project waarin gewerkt werd aan een proces van fietsen met kleuters dat meerdere jaren heeft geduurd. Voor mij begon dit op de Calo, toen Corina van Doodewaard van de Calo mij vroeg om deel te nemen aan het project 'Op die fiets', dat onderdeel is van 'Fiets je vrij'. Zij wilde graag samenwerken met de pabo om de insteek te verbreden. Scholen zagen namelijk dat fietsen met kleuters een groot succes was, maar vonden het lastig om dit zelfstandig voort te zetten. Omdat ik werkzaam ben bij de pabo en het mij erg leuk leek om deel te nemen, kreeg ik de ruimte om mij jaarlijks een aantal uur in te zetten voor het leren fietsen van kleuters.

| Leon van der Veen

Terwijl ik naar de school loop, hoor ik in de verte al vrolijke geluiden. Er is duidelijk iets gaande. De kleuters van De Lepelaar in Lelystad hebben de afgelopen weken fietsles gehad en vandaag is het tijd voor de fietsshow. Tijdens deze show mogen zij aan hun ouders, leerkrachten en genodigden laten zien wat zij hebben geleerd. Het schoolplein is feestelijk versierd. Er hangen slingers aan de bomen en de fietsen staan al klaar. Alle fietsen zijn hetzelfde; alleen de kleur verschilt: geel of rood. In een hoek van het plein staat een geluidsinstallatie waaruit muziek klinkt. De kleuters spelen ondertussen op het plein. Langs de

zijanten hebben zich al verschillende ouders verzameld. Wanneer ik het plein oploop, zie ik Jasper, een oud-collega, samen met een paar kleuters de band van een fiets oppompen. Ook de wethouder en de directeur van de school zijn aanwezig. Ik schud wat handen en maak een praatje, terwijl de spanning langzaam oploopt richting de start van de show. Ondertussen is ook Omroep Flevoland gearriveerd om het moment vast te leggen. Dan gaat de show beginnen. De wethouder neemt kort het woord, net als de directeur. Daarna nemen de eerste kleuters plaats op hun fiets. Voor hen is een mooi parcours

uitgezet, een slalom, een parkeerplaats en een uitdagende heuvel. In groepjes van zes mogen de kinderen één voor één van start. Het is een prachtig gezicht. De kleuters rijden soepel tussen de pionnen door, volgen elkaar geconcentreerd en fietsen met een grote glimlach over het plein. Aan de zijkant staan trotse ouders te filmen. Je ziet aan alles dat dit moment voor de kinderen bijzonder is. Na een aantal rondjes ontvangen de kleuters een welverdiend diploma. Een tastbare herinnering aan wat zij de afgelopen weken hebben geleerd: balanceren, sturen, remmen, doorzetten en vooral plezier beleven aan fietsen.

Spelend leren in een methode

Frank Beekers was al langer bij het project betrokken. Hij had goed voor ogen in welke volgorde je kleuters kunt leren fietsen. Wat mij vooral aansprak, was de manier waarop hij kinderen via spel en passende taal stap voor stap liet ontdekken hoe fietsen werkt. Dit sluit aan bij de *constraint-led approach* (Renshaw & Chow, 2019): je ontwerpt als lesgever een omgeving waarin kinderen zelf kunnen ontdekken, aanpassen en ontwikkelen (spelend leren in een ontworpen omgeving).

Die aanpak zat sterk in Franks hoofd, maar stond nog niet op papier. Ik was ervan overtuigd dat de methode beschreven moest worden, zodat deze goed gedeeld kon worden met

toekomstige deelnemende scholen. We plande snel een afspraak in en ik werkte vervolgens zijn ideeën uit tot een eerste concept methode.

Passend materiaal

Daarnaast gingen we beiden op zoek naar een kinderfiets waarbij de trapers eenvoudig verwijderd en teruggeplaatst konden worden. Na lang zoeken en veel videobellen vonden we uiteindelijk een geschikt model. Na overleg met Corina was de keuze snel gemaakt: kopen. Er was budget beschikbaar en hiermee hadden we een belangrijke stap gezet richting passend materiaal voor kleuters.

Meerdere instanties en scholen betrokken

In het eerste jaar werden de betrokken scholen in Lelystad ondersteund door pabo-studenten – en een docent-assistent (Lukas) van de Calo. Dat had voordelen, maar ook nadelen. De studenten moesten goed worden

meegenomen in de aanpak en het bleek een puzzel om de lessen op de scholen in te plannen. Daarnaast waren we nog zoekende naar geschikte materialen voor de lessen. Ook de communicatie verliep niet altijd soepel.

Dit jaar besloten we om in Lelystad zonder studenten te werken. Aan de voorkant werden scholen nadrukkelijk gevraagd of zij echt wilden deelnemen. De vakleerkrachten bewegingsonderwijs kregen een centrale rol en werden de spin in het web van het fietsproject op hun eigen school. Daarnaast kwam er een stuurgroep in Lelystad tot stand. Daarin zitten vertegenwoordigers van de vakgroep Bewegingsonderwijs, van de stichting SchOOL (brugfunctionaris) en werden ook de gemeente, de provincie en Sportbedrijf Lelystad betrokken. De stuurgroep is belangrijk voor de lange lijnen – en richt zich vooral op de toekomst: als het project succesvol

wordt, kan het verder ontwikkeld worden en mogelijk op meerdere scholen in Flevoland een plek krijgen.

Na heel wat overleggen werden de afspraken concreet. De betrokken scholen kregen toegang tot een digitale omgeving waarin notulen, afspraken en documenten gedeeld worden. Ook de methode, het leerlingvolgsysteem en de aanpak van het project zijn daar te vinden. Daarnaast werden er twee pakketten met loopfietsen en ander materiaal door Stichting SchOOL en Sportbedrijf Lelystad aangeschaft, zodat elke deelnemende school goed van start kon gaan.

Vervolg op scholen

Zodra de planning rond was, volgde er een vervolgspraak op school. Samen met de betrokken vakleerkracht, en op één school ook met de sportwijkwerkers, bekeek ik het plein en de mogelijkheden. Ook werd op de school expliciet besproken dat de leerkrachten van groep 1/2 het fietsen in de pauzes in de rest van de week aanbieden. Dat hoeft geen fietsles te zijn, maar dat bood de leerlingen wel extra oefenmomenten.

Na de lessen en de feestelijke afsluiting met de ouders, werd met de betrokken scholen een evaluatiegesprek ingepland. Deze gesprekken voerde ik samen met leerkrachten,

Vakleerkrachten bewegingsonderwijs werden de spin in het web van het fietsproject op hun eigen school

vakleerkrachten, sportwijkwerkers en directieleden. Steeds blijkt dan weer hoe enthousiast iedereen wordt van 'Fiets je vrij'. Veel collega's zijn verbaasd over hoe snel de kleuters het fietsen oppakken en genieten van het grote plezier en enthousiasme dat het fietsen bij kleuters oproept. Een directeur verwoordde het mooi: "De wereld van een kind wordt vergroot doordat zij leren fietsen."

Tijdsinvestering in het begin

Natuurlijk zijn er ook aandachtspunten. Sommige leerkrachten gaven aan dat het behoorlijk wat tijd kostte om de fietsen buiten te zetten en de zadels te verstellen. Soms waren er technische problemen, zoals lekke banden of stuurtjes die gedraaid waren. Ook voor de vakleerkracht of sportwijkwerker was het in het begin hard werken. Zij moesten veel begeleiden, meelopen en soms letterlijk achter kinderen aanrennen. Gaandeweg werd dat minder, omdat steeds meer kleuters zelfstandig konden fietsen.

Een belangrijk verschil met het eerste jaar was de houding van de scholen. In het eerste jaar was een van de scholen vooral faciliterend: ze beschouwden het als leuk project van buitenaf,

waarbij zij de kinderen en het plein beschikbaar stelden, maar waar ze zelf weinig tijd voor hadden. Nu is dat anders. Doordat de school vanuit de bestaande organisatie — met leerkrachten, vakleerkrachten en sportwijkwerkers — samen in actie komt, wordt het project meer van de school zelf. Op één school was de sportwijkwerker de lesgever. Hij kende de leerlingen echter niet allemaal goed. Daarom werden de groepsleerkrachten gevraagd om het leerlingvolgsysteem in te vullen. Dat bleek waardevol. Zij kregen beter zicht op welke kinderen achterliepen en extra oefening nodig hadden. Tijdens de pauzes konden zij daar vervolgens gericht aandacht aan besteden.

De voortgang

De scholen willen volgend jaar graag verder. Er ontstaat behoefte om eigen fietsen aan te schaffen, zodat kleuters het hele jaar door op het plein kunnen oefenen, ontdekken en experimenteren. Daarmee wordt fietsen niet alleen een tijdelijk project, maar ontwikkelt het zich tot een vast onderdeel van de speel- en beweegcultuur op school. Hopelijk zien meer scholen binnen Lelystad de meerwaarde van het project 'Fiets je vrij' en wordt het project

een jaarlijks onderdeel van het schoolprogramma bij de kleuters. Met de stuurgroep wordt hard gewerkt om ook andere steden in Flevoland te betrekken zodat meer kleuters met plezier leren fietsen. ●

Scan of klik naar *Fiets je vrij*

Bronnen

Renshaw, I., & Chow, J. Y. (2019). A constraint-led approach to sport and physical education pedagogy. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 24(2), 103–116.
Website Fiets je vrij! <https://www.windesheim.nl/onderzoek/onderzoeksprojecten/bewegen,-school-en-sport/fiets-je-vrij>

Contact

I.van.der.veen@windesheim.nl

Leon van der Veen is werkzaam als hogeschooldocent bewegingsonderwijs op de pabo en de Calo van Windesheim. Daarvoor heeft hij als vakleerkracht bewegingsonderwijs gewerkt op verschillende basisscholen en binnen het praktijkonderwijs.

Foto's

Leon van der Veen

Kernwoorden

leren fietsen op school, leren fietsen, fiets je vrij